

- особливістю останніх десятиліть є можливість пройти курс дистанційно або поєднавши дистанційне вивчення теоретичної частини із очною практикою/стажуванням.

Підеумовуючи все вищевказане, варто зауважити, що британський досвід підготовки вчителів-філологів відбувається в межах загальноєвропейських тенденцій і дійсно вартий глибокого дослідження, а саме, на думку автора, варто звернути увагу на такий мало досліджений аспект підготовки британських фахівців як дистанційний.

Список використаних джерел:

1. Базуріна В.М. Професійна підготовка вчителів іноземних мов у Великій Британії: дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / Базуріна Валентина Михайлівна. — Ж., 2006. — 234 с.

2. Задорожна І. П. Особливості методичної підготовки вчителів англійської мови у Великій Британії: дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Задорожна Ірина Павлівна. — Т., 2002. — 332 с.

3. Парінов А.В. Реформа вищої педагогічної освіти в Англії: передумови і тенденції розвитку (кінець 80-х - початок 90-х років XX століття): Автореф. дис...канд. пед. наук: 13.00.01 / А.В. Парінов. — К., 1995. — 24 с.

4. Пуховська Л. П. Професійна підготовка вчителів у Західній Європі: спільність і розбіжності: монографія / Пуховська Людмила Прокопівна. - К.: Вища школа, 1997. - 180 с.

5. Common European Framework. — Режим доступу: http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/source/Framework_EN.pdf

6. http://www.britishcouncil.org/types_englant_learn teachuk.pdf

7. <http://www.europa-pages.com/uk/ELT-Acronyms.html>

8. www.quality-tesol-ed.org.uk

ЗМІСТОВІ ХАРАКТЕРИСТИКИ Я-КОНЦЕПЦІЇ РЕЛІГІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ ФАХІВЦЯ

Уткіна А.Д.

В статье исследуются структурно-динамические аспекты Я-концепции религиозной личности. Я-концепция личности верующего определяется как совокупность дифференцированных представлений верующего о самом себе, сформированных в результате интериоризации образов человека и соответствующих им форм, способов поведения и деятельности, выработанных и транслируемых религией.

У статті досліджуються структурно-динамічні аспекти Я-концепція релігійної особистості. Я-концепція особистості віруючого про самого себе, сформована в результаті інтеріоризації образів людини і відповідних їм форм, засобів і стереотипів поведінки і діяльності, вироблених і трансльованих релігій.

The article represents the research of structural-dynamic aspects of the Self-conception of a religious person. Self-conception of a religious

person is defined as a totality of differentiated conceptions of religious person about self which were formed as a result of the integration of human images and forms of behavior with proper human images and forms of behavior invented by the religion.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю здійснення аналізу феноменології релігійності в межах вивчення Я-концепції особистості фахівця, яка належить до одного з фундаментальних напрямів психології особистості на сучасному етапі розвитку науки.

Метою статті є розгляд певних аспектів релігієзнавства як галузі гуманітарного пізнання, що активно розвивається, на сучасному етапі розвитку психолого-педагогічної науки та практики та з'ясування змістових характеристик Я-концепції релігійної особистості.

Аналіз **започаткованих в даному аспекті фундаментальних досліджень** свідчить, що питання про вивчення феномену Я-концепції донедавна відносилися до «периферії» філософських і загально психологічних досліджень проблем свідомості і самосвідомості людини, але з часом набули певної самостійності і сформувалися як напрям психології особистості. Передусім слід зазначити, що для сучасного етапу розвитку релігієзнавства характерним є такий напрям вивчення релігійних феноменів, як психологія релігії. У межах даного напрямку вивчення людини значний науковий інтерес становлять провідні риси процесу розвитку самосвідомості релігійного індивіда, його ознаки і сутнісні особливості.

В даний час в науці накопичено значний обсяг знань в області вивчення самосвідомості та Я-концепції людини. Крім того, вченими одержано вагомі системні теоретичні і практичні результати щодо цієї проблематики. Водночас недостатньою виявляється розробленість психологічних аспектів Я-концепції релігійної особистості. Крім того, залишається невисвітленою проблема структурно-динамічних характеристик названих психологічних механізмів та проблема визначення внутрішнього змісту образів «Я» особистості віруючого, які безпосередньо впливають на його Я-концепцію. Саме це визначає актуальність і необхідність дослідження релігієзнавського та психологічного аспектів Я-концепції релігійної особистості.

Виклад основного матеріалу слід розпочати з аналізу змістових ознак феномену Я-концепції особистості. Загальновідомо, що релігія супроводжує людську культуру впродовж усіх історичних періодів і завжди виступала невід'ємною частиною суспільної і індивідуальної свідомості і самосвідомості. За наявності в провідних філософських і релігієзнавських підходах щодо дослідження психології і соціології релігійних явищ достатньо вивченою є роль самосвідомості і саморефлексії у формуванні релігійного досвіду в протіканні релігійних переживань особистості віруючого.

Поняття Я-концепції, що виступає системою образів і уявлень людини про себе, є одним з найважливіших в психології особистості. Водночас означене поняття донедавна не було предметом пильної уваги представників різних напрямів гуманітарного знання. Я-концепція особистості уналежнює як психологічні особливості, так і механізми становлення релігійної особистості. Саме вона вимагає від віруючого повної відповідності власних уявлень про досвід

існування людства, як носія певних якостей та суб'єкта існування у світі. Крім того, Я-концепція корегує діяльність особистості відповідно до тих принципів та орієнтирів, що є домінантами для самого суб'єкта.

У зв'язку з цим, слід визначити структурний склад Я-концепції особистості. На думку Р.Бернса, Я-концепція особистості містить три компоненти: когнітивний, аксіологічний та поведінковий. Когнітивний компонент відповідає за конкретні уявлення віруючого про самого себе. Водночас вчений зауважує, що значущість цих складових та їхня ієрархія може змінюватися відповідно до досвіду та умов. У межах зазначеного компонента дослідник концентрує увагу на певному Я-образі особистості.

Аксіологічна складова, на думку вченого, формує емоційне ставлення до уявлень про себе (самооцінка). У зв'язку з цим, дослідник зауважує, що Я-концепція виступає не тільки констатацією та описом рис особистості, але й всією сукупністю їхніх оціночних характеристик і пов'язаних з ними переживань.

Релігійна особистість формується відповідно з певним релігійним середовищем, пронизаного та насиченого релігійними сенсами. Саме таке середовище, випробовуючи значущі дії з боку цього світу, залежить від її «внутрішніх умов». Ці «внутрішні умови» можуть бути представлені як внутрішній світ особистості, який на певному рівні свого розвитку здатний при сприйнятті дій зовнішнього світу організувати ці дії, інтерпретуючи їх відповідно до структурної організації даних «внутрішніх умов». Спираючись на розробки Р. Бернса, зазначимо, що Я-концепція релігійної особистості також може бути представлена як сукупність когнітивної, оцінної та поведінкової складових. Відповідно до цього, когнітивна складова включає конкретні уявлення віруючого про себе (образ Я); оцінна складова — це емоційне ставлення до уявлень про себе. Водночас поведінкова складова є активністю особистості в цілому і впливає як на внутрішній світ, так і у зовнішній діяльності і поведінці особистості.

Спираючись на вищезазначене, Я-концепція особистості релігійного індивіда може бути представлена як сукупність представлень особистості про себе та водночас як сукупність образів Я, сформованих у процесі взаємодії з релігійним довкіллям в рамках того життєвого світу, в який ця людина занурюється в процесі набуття життєвого досвіду. Означені механізми формуються на базі інтеріоризованих особою уявлень про людину в даній релігії і сприймаються віруючим лише у взаємозв'язку з ними. Оскільки Я-концепція релігійної особи визначається як система уявлень і образів віруючого про себе, слід звернути увагу на ті аспекти самосвідомості людини, які виступають підґрунтям для характеристики означених процесів. Передусім слід зауважити, що таким підґрунтям виступає система релігійних образів людини і відповідні до них форми і засоби соціальної життєдіяльності, що виробляються й транслюються релігією. Такі образи засвоюються віруючими як у процесі релігійного виховання, так і в процесі отримання ним досвіду релігійних переживань.

На підставі вищезазначеного зауважимо, що релігійна особистість формується в довколишньому релігійному середовищі, будучи залученою водночас до діяльності, яка організовується для задоволення релігійних потреб через досягнення значущих релігійних цілей. Сукупність об'єктів і явищ, які,

так чи так залучаються до даної діяльності, і сукупність стосунків до даних об'єктів або явищ утворюють життєвий досвід особистості, де, відповідно релігійні цінності відіграють визначальну роль. Якщо релігія при осмисленні її ролі в суспільстві сприймається як система орієнтирів у довколишній дійсності, як один з чинників суспільних, міжособистісних і внутрішньо особистісних стосунків, то Я-концепція виступає як спосіб і результат віддзеркалення даної системи орієнтацій в свідомості людини.

Внутрішній конфлікт релігійної людини може бути представлений як вираження невідповідності уявлень особи про себе й уявлень про людину в даній релігії, провідним чином, в його моральному вимірі. Дана невідповідність виражається в конкретних вчинках і поведінці особи відносно значущих об'єктів і явищ, коли вчинки мають негативний характер.

Слід розглядати релігійну особу як особу, яка за допомогою релігійних переживань і релігійного сприйняття світу організовує свій внутрішній досвід (у тому числі і досвід самостварення) і досвід взаємодії з навколишнім світом так, щоб досягти внутрішньої гармонії, а в цілому — єдності сприйняття себе і світу. Я-концепція тут виступає як функціонально-організаційна «одиниця» особистості.

Я-концепція релігійної особи, з одного боку, виступає як сукупність представлень віруючого про себе, з іншого — є психологічним механізмом, функцією якого є співставлення даних уявлень із смисловими орієнтирами, зразками поведінки і образами людини в даній релігії. Я-концепція — необхідний елемент становлення і розвитку самосвідомості особи віруючого, саме цей механізм організовує конфліктні сенси особистості в певний стійкий комплекс самостварення, що призводить до вирішення конфліктів через реорганізацію своєї поведінки, або за допомогою трансформації всієї системи сенсів особистості. Саме за допомогою цього особистість доходить до відносної стійкості і цілісності своїх поглядів і переконань, цілісності основних життєвих орієнтирів. Я-концепція релігійної особи є однією з необхідних складових «внутрішніх умов» віруючої людини, коли «зовнішні умови» (зовнішні дії) представлені соціально-культурним простором, що постійно змінюється.

Відповідно до цього, динаміка соціальних змін детермінує динаміку змін свідомості, зокрема, «образів Я» віруючого. У свою чергу, динаміка особових змін щодо уявлень про себе, здійснюється через співставлення із зовнішнім референтним оточенням, організовує діяльнє поле смислових стосунків буття особи віруючого, тим самим здійснюючи вплив на динаміку соціальної реальності. Таким чином, «зовнішні умови», преломлюючись через сукупність «внутрішніх умов», знаходять у взаємодії з останніми певні детермінанти своїх змін. Зовнішнє буття людини, начебто відбиваючись від його внутрішнього буття, організовує тим самим свій рух і розвиток. У цьому можна спостерігати діалектику особистого і соціального, загального і приватного, об'єктивного і суб'єктивного.

Література

1. Андреева Г.М. Психология социального познания. - М., 1997.
2. Гараджа В.И. Социология религии. - М., 1996.
3. Радугин А.А. Введение в религиоведение. - М., 1996.

4. Степанова Е.А. Проблема веры в европейской христианской традиции: историко-философский анализ. Автореф. дис. ... докт. фил. наук. - Екатеринбург, 1999.

ПРОГРАМНИЙ ДОВІДНИК ІЗ ЗАГАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ДЛЯ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ

УДК: 150

Велитченко Л.К.

Визначено принципи побудови навчального тексту для студентів-психологів та їх втілення у створенні програмного довідника, який є не тільки послідовним відтворенням навчальної програми із загальної психології, але й також джерелом інформації, необхідної для створення власних текстів викладачем та студентом.

Ключові слова: принципи навчального тексту, довідкові видання, психологічні категорії, психічні процеси.

ПРОГРАММНЫЙ СПРАВОЧНИК ПО ОБЩЕЙ ПСИХОЛОГИИ ДЛЯ СТУДЕНТОВ-ПСИХОЛОГОВ

Велитченко Л.К.

Определены принципы построения учебного текста и их воплощения в создании программного справочника, который является не только последовательным воссозданием учебной программы по общей психологии, но также и источником информации, необходимой для создания собственных текстов преподавателем и студентом.

Ключевые слова: принципы учебного текста, справочные издания, психологические категории, психические процессы.

PROGRAMMATIC REFERENCE BOOK IN GENERAL PSYCHOLOGY FOR STUDENTS-PSYCHOLOGISTS

L. K. Velitchenko

The principles of the educational text construction and their embodiment in the creation of the programmatic reference book which is not only the successive recreation of the general psychology program as an information source which is necessary for creation of own texts by teachers and student have been discussed.

Keywords: principles of educational text, reference books, psychological categories, psychical processes.

Наразі значно посилюється піклування про професійну підготовку психологів. Практично в кожному університеті (класичному, педагогічному), в інших вищих навчальних закладах гуманітарного профілю здійснюється підготовка за цією спеціальністю. Навчання відбувається на основі учбових планів, які в тій чи іншій мірі забезпечені належними підручниками і навчальними посібниками.

Як і багато інших навчальних дисциплін для студентів-психологів, предмет «Загальна психологія» не забезпечений державними навчальними про-